

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного
права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Фінансове право»

на тему: «Фінансово – правовий статус державних підприємств»

Студент групи ПР-33

Мкртчян Андрій Артурович

Керівник: д. філ. з права, доц. Іванюк В. Д.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	5
1.1. Поняття та сутність державних підприємств	5
1.2. Види державних підприємств та їх особливості.....	7
1.3. Роль державних підприємств у фінансовій системі України.....	9
Висновки до розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	14
2.1. Нормативно-правові засади діяльності державних підприємств.....	14
2.2. Оподаткування та фінансовий контроль за діяльністю державних підприємств.....	17
2.3. Управління державним майном і розподіл прибутку державних підприємств.....	20
Висновки до розділу 2	22
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	24
3.1. Актуальні проблеми фінансово-правового статусу державних підприємств.....	24
3.2. Перспективи розвитку фінансово-правових механізмів управління державними підприємствами	26
Висновки до розділу 3	28
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах трансформації економіки України, поглиблення євроінтеграційних процесів та реалізації публічно-правової реформи особливого значення набуває питання ефективного функціонування державного сектору економіки, зокрема державних підприємств. Державні підприємства є не лише важливими суб'єктами господарювання, а й виконавцями державної політики у стратегічно важливих галузях. Водночас їхня діяльність повинна відповідати як вимогам фінансової дисципліни, так і публічним інтересам, що потребує належного нормативного врегулювання фінансово-правового статусу цих суб'єктів.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю системного підходу до розуміння ролі, місця та особливостей фінансово-правового статусу державних підприємств у правовій системі України, а також важливістю удосконалення механізмів їх фінансового контролю, управління державним майном і забезпечення прозорості у використанні бюджетних коштів. Крім того, наявність численних проблем правозастосування в цій сфері зумовлює потребу в ґрунтовному науковому аналізі.

Науково-практичне значення роботи полягає у можливості використання її висновків для вдосконалення правового регулювання діяльності державних підприємств, підвищення ефективності державного фінансового контролю, а також формування підходів до реформування державного сектору економіки.

Мета курсової роботи - дослідити фінансово-правовий статус державних підприємств, виявити прогалини у правовому регулюванні цієї сфери та сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати правову природу державного підприємства як суб'єкта фінансового права;
- визначити особливості формування та використання фінансових ресурсів державного підприємства;

- проаналізувати правовий режим майна державних підприємств;
- дослідити механізми фінансового контролю та відповідальності в діяльності державних підприємств;
- узагальнити зарубіжний досвід регулювання діяльності аналогічних суб'єктів.

Об'єкт дослідження - суспільні відносини, що виникають у процесі фінансової діяльності державних підприємств.

Предмет дослідження - фінансово-правові норми, які регулюють статус, фінансову діяльність, облік, контроль і відповідальність державних підприємств.

Методи дослідження. У процесі написання курсової роботи використовувалися такі методи наукового пізнання: історико-правовий - для аналізу становлення інституту державного підприємства; порівняльно-правовий - для вивчення зарубіжного досвіду; формально-логічний - для уточнення понятійного апарату; системно-структурний - для вивчення взаємозв'язку фінансово-правових елементів статусу державного підприємства; аналітичний - для оцінки чинного законодавства.

Ступінь наукової розробленості теми. Проблематика фінансово-правового статусу державних підприємств досліджувалась у працях таких вітчизняних науковців, як О Жидєєва Л.І, Пінаєва К.О., Петришина Н.В. та ін. Водночас комплексного міждисциплінарного аналізу з акцентом на фінансово-правовому аспекті ця тема потребує і надалі.

Структура роботи Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (25 найменування на 3 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 33 сторінки, з яких основний текст – 28 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття та сутність державних підприємств

Державні підприємства є важливою складовою економічної системи будь-якої країни, що відіграє суттєву роль у забезпеченні суспільних потреб, реалізації стратегічних функцій держави та стабілізації економіки. У період трансформації економіки, коли відбувається пошук балансу між ринковими механізмами та соціальними гарантіями, значення та функції державних підприємств набувають особливої актуальності.

Відповідно до частини 1 статті 62 Господарського кодексу України, «підприємство є самостійним суб'єктом господарювання, яке створюється компетентними органами державної влади, органами місцевого самоврядування або іншими суб'єктами з метою задоволення суспільних та особистих потреб» шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної та інших видів господарської діяльності відповідно до вимог цього Кодексу та інших законів» [1]. А частина 1 статті 63 цього Кодексу визначає державне підприємство як підприємство, яке діє на основі державної власності.

Петришина Н. В. трактує державне підприємство як: «господарську одиницю, яка повністю або частково належить державі та здійснює соціально корисну діяльність під контролем суспільства» [13, с. 74].

Таким чином державне підприємство - це організаційно-правова форма суб'єкта господарювання, засновником і власником якого є держава. Воно здійснює господарську діяльність відповідно до законодавства, має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та інші реквізити.

Державне підприємство (ДП) є особливою формою господарювання, що функціонує на перетині публічного та приватного інтересу. Його правовий та

фінансовий статус має низку характерних рис, які відрізняють його від суб'єктів господарювання інших форм власності.

Найбільш принциповою відмінністю є те, що, відповідно до статті 141 ГКУ, «все майно державного підприємства перебуває у державній власності» [1]. Це означає, що юридично підприємство не є повноправним власником активів, а лише здійснює право господарського відання або оперативного управління майном, що залишається за державою. Така особливість обмежує розпорядчі повноваження ДП щодо передачі, відчуження чи використання майна поза межами законодавчо визначених процедур.

Державні підприємства створюються за рішенням уповноважених органів державної влади - міністерств, центральних органів виконавчої влади, державних адміністрацій. Саме ці органи виступають засновниками (власниками майна), визначають основні напрями діяльності підприємства, затверджують статут і здійснюють наглядову функцію. Це забезпечує зв'язок підприємства з публічною адміністрацією та формує механізм державного впливу на його діяльність.

На відміну від приватного бізнесу, головною метою державного підприємства не є виняткове отримання прибутку. Його функціонування часто орієнтоване на виконання соціально значущих функцій, реалізацію державних програм, забезпечення суспільних потреб, наприклад, у сферах енергетики, транспорту, оборони, охорони здоров'я. У зв'язку з цим, прибутковість може бути другорядним чинником, а іноді навіть обмежується на користь публічного інтересу [17].

Державне підприємство є підзвітним органу, який його створив, та іншим державним інституціям. Такий контроль реалізується через затвердження фінансових планів, аудит діяльності, обов'язкову звітність, погодження ключових рішень (щодо інвестицій, розподілу прибутку, укладення великих контрактів тощо). Це дозволяє державі слідкувати за цільовим використанням ресурсів та ефективністю управління.

На відміну від суб'єктів приватного сектора, державні підприємства можуть розраховувати на фінансову підтримку з боку держави. Це може бути

пряме бюджетне фінансування, компенсація збитків, пільгові кредити, державні гарантії. Така підтримка пояснюється необхідністю забезпечення безперервності виконання важливих державних функцій навіть за відсутності прибутковості. Однак така модель також вимагає посиленого фінансового контролю для запобігання неефективному використанню коштів.

Загалом сутність державного підприємства полягає в його соціально-економічній природі - воно не лише суб'єкт господарювання, а й інструмент реалізації публічної політики. У сфері транспорту, оборони, охорони здоров'я, енергетики - державні підприємства виконують критичні функції, які не завжди вигідні приватному бізнесу.

Сутність також полягає у подвійному статусі: з одного боку - це господарський суб'єкт, що діє на ринку, а з іншого - агент державної політики, іноді зі стратегічними або безприбутковими завданнями.

Отже, державні підприємства - це не лише інструмент економічної діяльності, але й ключовий механізм реалізації суспільних інтересів. Їх ефективне функціонування потребує балансу між господарською автономією та публічною відповідальністю. За умов належного управління та контролю, державні підприємства здатні бути конкурентоспроможними, ефективними і соціально корисними елементами національної економіки.

1.2. Види державних підприємств та їх особливості

Державні підприємства мають різні форми організації залежно від цілей їхньої діяльності, джерел фінансування та рівня управління. Класифікація державних підприємств дозволяє краще зрозуміти механізми їх функціонування та правову основу взаємодії з державою (див. рис. 1.1).

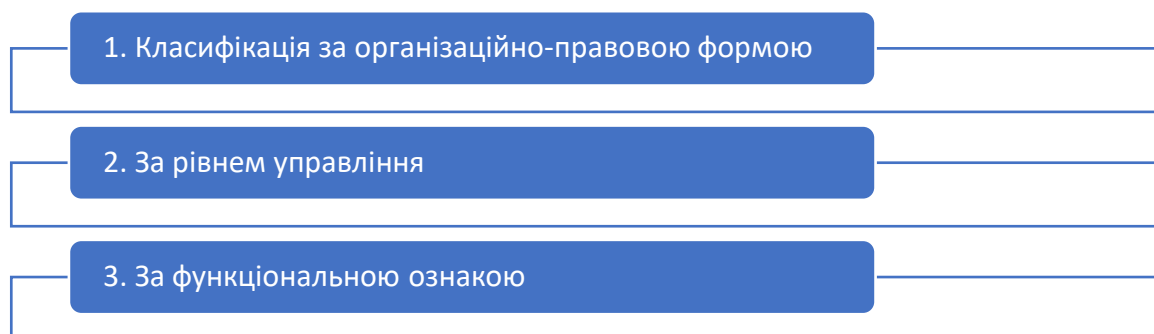

Рисунок 1.1. Основні критерії класифікації державних підприємств

Джерело: узагальнено за матеріалами сайту Pidru4niki: Поняття, види державних (унітарних) підприємств. URL:

https://pidru4niki.com/83868/pravo/ponyattya_vidi_derzhavnih_pidpriemstv_unitarnih

1. Класифікація за організаційно-правовою формою

а) Державне унітарне підприємство (ДУП). Це форма, при якій підприємство не має права власності на майно, яке використовує у своїй діяльності - воно закріплене за ним на праві господарського відання або оперативного управління. До особливостей слід віднести: повна державна власність, управління через центральний орган виконавчої влади, прибуток передається у державний бюджет (повністю або частково) (стаття 73 ГКУ) [1].

б) Державне комерційне підприємство. Це підприємство, що діє на засадах самофінансування та самоокупності, з метою отримання прибутку. Воно може самостійно вступати у договірні зобов'язання, частина прибутку залишається на розвиток підприємства, також йому притаманна більша господарська автономія (стаття 74 ГКУ) [1].

в) Державне підприємство казенного типу (казенне підприємство) Підприємство, створене у сферах з особливими потребами: оборона, безпека,

стратегічна інфраструктура. Особливості: фінансується частково або повністю з державного бюджету, прибутковість - не головна мета, строгий контроль та обмежена комерційна діяльність (стаття 76 ГКУ) [1].

2. За рівнем управління

а) Центральні (національні) державні підприємства. Управляються безпосередньо міністерствами, агентствами або Кабінетом Міністрів. Приклади: «Укрзалізниця», «Нафтогаз України». Як правило, для них притаманні великі масштаби, вплив на національну економіку та стратегічне значення.

б) Місцеві державні підприємства. Перебувають у підпорядкуванні місцевих органів влади - наприклад, комунальні підприємства (водоканал, теплоенерго). Вони охоплюють сферу житлово-комунальних послуг, часто працюють в умовах дотацій, а також важливі для забезпечення базових потреб громадян.

3. За функціональною ознакою

а) Комерційні (прибуткові). Ціль - отримання прибутку та забезпечення самофінансування [2].

б) Некомерційні (соціальні або сервісні). Ціль - надання суспільно важливих послуг, а не прибуток (наприклад, державні лікарні, освітні установи).

Отже, державні підприємства класифікуються за різними критеріями, що дозволяє більш гнучко адаптувати їх до потреб суспільства і економіки. Їхня ефективність багато в чому залежить від форми управління, цілей діяльності та ступеня незалежності від політичного впливу. Успішна система державних підприємств має поєднувати ефективність бізнесу з виконанням соціальних та стратегічних функцій держави.

1.3. Роль державних підприємств у фінансовій системі України

Фінансова система України є складною та багатокomпонентною структурою, де ключову роль відіграють державні підприємства (ДП). Вони не

лише генерують значну частину валового внутрішнього продукту (ВВП), але й беруть участь у формуванні дохідної частини бюджету, забезпечують фінансову стабільність у стратегічних секторах та впливають на інвестиційний клімат держави.

Команда UIF (Український інститут майбутнього) у своїх аналітичних матеріалах зазначило: «за оцінками Міністерства економіки, державний сектор в Україні складає приблизно 8% від загального економічного потенціалу (за підсумками 2020 року). Водночас питома вага капітальних інвестицій за держсектором економіки сягає позначки у 7,7%, що відповідає загальній частці держпідприємств у секторальному поділі економіки. За середньою кількістю працівників, питома вага державних підприємств сягає 11,5%, що свідчить про краще виконання державними підприємствами соціально значимих функцій порівняно з приватним сектором економіки. За питомою вагою вартості необоротних та оборотних активів суб'єктів господарювання державного сектору економіки, державні підприємства також суттєво випереджають приватний сектор (якщо брати співмірність із загальною часткою) - 13,7%, що свідчить про концентрацію у державних компаніях значного технічного потенціалу» [4].

Державні підприємства є джерелом доходів бюджету, оскільки вони сплачують: податки та обов'язкові платежі - податок на прибуток, ПДВ, рентні платежі, мита, ЄСВ тощо; дивіденди - частину прибутку перераховують у державний бюджет (напр., «Нафтогаз» щорічно формує мільярдні надходження); адміністративні збори - за надання публічних послуг. Це суттєво наповнює бюджет і дає змогу реалізовувати соціальні програми, інфраструктурні проєкти, оборонне фінансування тощо.

Як відомо, державне підприємництво в СРСР було фактично єдиною формою економічного розвитку. Навіть ті підприємства, які забезпечували потреби ринкової економіки, такі як торгівля, надання послуг населенню, переробка сільськогосподарської продукції, страхування, банківські послуги, будівництво та виробництво споживчих товарів, також належали до державної власності. У зв'язку з цим, під час переходу до ринкової економіки виникла

необхідність у проведенні масштабної приватизації майна державних підприємств для формування ринкової структури господарського комплексу [4].

У кризові періоди державні підприємства набувають особливо важливого значення, оскільки їхня діяльність спрямована не лише на економічну ефективність, а й на виконання стратегічних функцій держави. Їхня стабілізаційна роль проявляється у кількох ключових аспектах.

ДП забезпечують критично важливу інфраструктуру, зокрема в енергетичній сфері. Наприклад, НЕК «Укренерго» та НАЕК «Енергоатом» відіграють провідну роль у підтримці стабільного функціонування електроенергетичної системи країни, навіть в умовах військової агресії або енергетичних атак. Їхня здатність швидко відновлювати пошкоджену інфраструктуру, підтримувати баланс енергії та зберігати контроль над енергоринком дозволяє уникати колапсу галузі та забезпечує надійне енергопостачання для населення й підприємств. Зокрема, на офіційному веб-порталі «Енергоатом» вказується: «в межах програми заміщення власним виробництвом устаткування і запасних частин, які раніше надходили з РФ, філія АТ «НАЕК «Енергоатом» - ВП «Атоменергомаш» розгорнула виробництво елементів локалізуючих систем безпеки для вітчизняних АЕС. Зокрема, на базі відокремленого підрозділу триває виготовлення першого такого елемента, що буде використаний на одній з українських станцій. Після того, як потреби вітчизняних атомних об'єктів у цьому обладнанні будуть задоволені, воно постачатиметься для блоків типу ВВЕР-1000 на європейських АЕС. Нагадаємо, з початку повномасштабного вторгнення Енергоатом повністю замінив товари російського походження власним виробництвом, або поставками з країн-партнерів» [6].

Державні підприємства слугують інструментом соціальної стабільності. Вони зберігають зайнятість, навіть за умов скорочення приватного попиту або падіння прибутковості. У цьому сенсі ДП виступають буфером для пом'якшення соціальних наслідків економічних потрясінь. Збереження робочих місць сприяє зменшенню безробіття та, відповідно, знижує рівень соціальної напруги.

До того ж через державні підприємства держава має змогу здійснювати контроль над цінами на стратегічно важливі товари та послуги - газ, електроенергію, теплопостачання, транспортні перевезення тощо. У кризових умовах це дає можливість обмежити інфляційні процеси та уникнути спекуляцій на ринку, що є надзвичайно важливим для збереження купівельної спроможності населення і запобігання масовим протестам.

Нарешті, функціонування ДП сприяє формуванню стабільних економічних очікувань. У ситуаціях, коли приватний сектор скорочує інвестиції через невизначеність або високі ризики, державні підприємства, що продовжують працювати у звичному режимі, сигналізують про керованість ситуації, що сприяє стабілізації бізнес-клімату та відновленню довіри.

Таким чином, державні підприємства у кризовий час стають не лише господарюючими суб'єктами, але й інструментами державної політики, які одночасно вирішують завдання економічного, соціального та національного значення. Їхня роль як «якоря стабільності» є критичною для забезпечення стійкості держави в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

ДП є ключовими гравцями у великих інфраструктурних і капітальних проєктах: будівництво доріг, портів, енергетичних об'єктів, залучення міжнародного фінансування (ЄБРР, Світовий банк), забезпечення реалізації державно-приватного партнерства.

Отже, державні підприємства - це не лише учасники ринку, а й важливі елементи фінансової системи України. Вони забезпечують надходження до бюджету, стабілізують економіку, інвестують в інфраструктуру та підтримують макрофінансову рівновагу. Але ефективність їх ролі безпосередньо залежить від рівня управління, прозорості й стратегічного бачення держави.

Висновки до розділу 1

Державні підприємства - це суб'єкти господарювання, створені державою для виконання економічних, соціальних і стратегічних функцій. Вони функціонують на базі державної власності, мають господарську самостійність,

але залишаються підконтрольними органам державної влади. Сутність їх полягає у поєднанні комерційної діяльності з виконанням завдань загальносуспільного значення.

Державні підприємства класифікуються за:

- Організаційно-правовою формою: унітарні, комерційні, казенні;
- Рівнем управління: національні (центральні) та місцеві;
- Функцією: прибуткові та соціальні (некомерційні).

Кожен тип має свої особливості щодо прав власності, джерел фінансування, ролі у суспільстві та ступеня автономії.

Державні підприємства відіграють багатогранну роль у фінансовій системі країни: формують бюджет через податки та дивіденди; сприяють фінансовій стабільності в стратегічних галузях; беруть участь у реалізації державної інвестиційної політики; виступають регуляторами у кризових умовах; є важливим інструментом макроекономічного балансу.

Водночас їхня ефективність залежить від прозорості управління, професійного менеджменту та реформування.

Отже, державні підприємства - це не лише інструмент управління власністю, а потужний фінансово-економічний механізм, який впливає на розвиток країни, соціальну стабільність і національну безпеку.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Нормативно-правові засади діяльності державних підприємств

Фінансово-правовий статус державних підприємств визначається сукупністю норм, які регламентують їхню організацію, управління, фінансову діяльність і взаємовідносини з державою. Основу правового регулювання становлять положення Конституції України, спеціальні закони та підзаконні акти, які формують правове поле для функціонування державного сектора економіки.

Конституція України закріплює право держави на економічну діяльність через державну власність (ст. 13, 116). Вона гарантує: «рівні умови для всіх форм власності, але при цьому передбачає, що держава може здійснювати підприємницьку діяльність лише тоді, коли це відповідає суспільним інтересам» [11].

Господарський кодекс України (ГКУ) - це ключовий документ, що визначає правовий статус державного підприємства як учасника господарських відносин. Ст. 73-77 ГКУ регламентують поняття, організацію, майнову базу та відповідальність державних підприємств. Передбачено право ДП на оперативне управління майном, самостійне здійснення господарської діяльності, укладення договорів. Закріплено принципи корпоративного управління, зокрема участь держави через уповноважені органи.

Закон України «Про управління об'єктами державної власності» - визначає механізми управління підприємствами, корпоративними правами держави та особливості призначення керівників [23].

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» встановлює правові рамки, в межах яких держава може підтримувати суб'єктів господарювання, зокрема «державні підприємства (ДП), через надання пільг,

дотацій, субсидій або інших фінансових преференцій». Основною метою цього закону є забезпечення справедливої конкуренції на ринку та запобігання ситуаціям, коли державна допомога створює нерівні умови для приватного і державного секторів [20].

Цей Закон спрямований на гармонізацію економічної політики України з європейськими стандартами, зокрема з правилами ЄС щодо державної допомоги. У Європейському Союзі державна підтримка допускається лише за чітко визначених умов і не повинна порушувати чесну конкуренцію. Аналогічно, українське законодавство вимагає, щоб надання пільг державним підприємствам не призводило до викривлення ринкового середовища, не витісняло приватні ініціативи і не створювало привілейованого становища окремим учасникам ринку.

Закон зобов'язує державні органи, які ініціюють надання підтримки, подавати інформацію до Антимонопольного комітету України (АМКУ) - уповноваженого органу з контролю за державною допомогою. АМКУ оцінює законність допомоги, визначає, чи є вона допустимою, та чи відповідає вона державним інтересам без шкоди для конкурентного середовища.

Державна підтримка ДП дозволяється у виняткових випадках, коли вона спрямована на досягнення суспільно важливих цілей: збереження зайнятості, розвиток інфраструктури, охорону навколишнього середовища, забезпечення енергетичної безпеки тощо. Таким чином, закон не забороняє підтримку державних підприємств, але встановлює чіткі критерії, за яких така підтримка є правомірною і не шкодить конкуренції.

Крім того, закон сприяє підвищенню ефективності державних витрат, оскільки запроваджує механізми оцінки впливу допомоги на економіку, фінансову стійкість ДП і ринок загалом. Це створює умови для більш раціонального використання бюджетних коштів і зменшує ризики неефективного або політично вмотивованого субсидування.

Окремо увагу слід приділити підзаконним актам та відомчим нормативам. Так, положення про Фонд державного майна України встановлює порядок

передачі, оренди, приватизації майна ДП [24]. Накази Міністерства фінансів України - регламентують ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, бюджетну дисципліну. Типові статuti державних підприємств - містять шаблонні правила організації діяльності, прав і обов'язків керівника, процедур управління.

Україна, як активний учасник провідних міжнародних економічних організацій - таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світова організація торгівлі (СОТ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) - взяла на себе зобов'язання щодо впровадження ключових принципів сучасного економічного управління [14]. Це, зокрема, стосується таких засадничих елементів, як прозорість діяльності, ефективне корпоративне управління та системна боротьба з корупцією у сфері державного підприємництва.

МВФ послідовно наголошує на необхідності прозорого управління державними ресурсами, що передбачає відкритість бюджетного процесу, доступ громадськості до інформації про витрати й доходи державних підприємств, а також незалежний аудит. Під впливом рекомендацій МВФ Україна поступово впроваджує стандарти фіскальної прозорості та проводить реформи в секторі державних фінансів.

Членство у СОТ зобов'язує Україну дотримуватись чесних і конкурентних умов на ринку. Це стимулює уряд до зменшення адміністративного втручання у діяльність підприємств, сприяє дерегуляції та створенню рівних умов для всіх гравців, зокрема приватного сектору. Відкритість ринків і вимоги до чесної конкуренції стають каталізаторами для боротьби з монополізмом та зловживанням владою.

ЄБРР, у свою чергу, активно інвестує в українські державні та приватні компанії, проте його фінансування завжди супроводжується вимогами до впровадження належного корпоративного управління, прозорості управлінських структур та антикорупційних механізмів. За підтримки ЄБРР в Україні реалізуються програми з реформування державних підприємств, включаючи

створення незалежних наглядових рад, підвищення підзвітності менеджменту та запровадження стандартів управлінської етики [7].

Зокрема, орієнтири надає ОЕСР (Керівні принципи корпоративного управління). Керівні принципи ОЕСР з корпоративного управління для підприємств державної форми власності містять конкретні рекомендації, які допомагають державним посадовим особам оцінювати та вдосконалювати правову, регуляторну та інституційну базу для володіння і управління державними підприємствами. Вони окреслюють основні елементи, необхідні для забезпечення професійного управління держпідприємствами, а також надають практичні поради щодо їх реалізації на національному рівні. Ці принципи сприяють тому, щоб державні підприємства підтримували сталий розвиток, економічну безпеку та стійкість, забезпечуючи рівні умови на глобальному рівні та дотримуючись високих стандартів доброчесності та ведення бізнесу [10].

Отже, нормативно-правове регулювання діяльності державних підприємств є складною, багаторівневою системою, яка поєднує національне законодавство, підзаконні акти та міжнародні стандарти. Від якості та ефективності цього регулювання залежить не лише економічна стабільність держави, але й прозорість управління публічними ресурсами, інвестиційна привабливість і довіра суспільства до державного сектора.

2.2. Оподаткування та фінансовий контроль за діяльністю державних підприємств

Державні підприємства (ДП), як активні учасники господарського обігу, підпадають під дію загального податкового режиму України. Однак через їх особливий статус - власність держави та виконання публічних функцій - до оподаткування та контролю над ними застосовуються спеціальні підходи. Дана система забезпечує не лише надходження до бюджету, а й прозорість і підзвітність діяльності ДП.

Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року № 48-93 «Про порядок використання прибутку державних підприємств, установ і організацій» визначає механізм розподілу та використання прибутку, отриманого державними підприємствами, установами та організаціями [22].

Відповідно до цього декрету, частина прибутку державних підприємств, установ і організацій, що залишається після сплати податків та інших обов'язкових платежів, спрямовується на фінансування заходів, передбачених їхніми статутами, включаючи розвиток виробництва, соціальну сферу та інші потреби. Залишок прибутку, після покриття зазначених потреб, підлягає відрахуванню до Державного бюджету України в порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України. Органи державного управління здійснюють контроль за цільовим використанням прибутку державними підприємствами, установами та організаціями, а також за своєчасністю та повнотою відрахувань до бюджету. У разі порушення порядку використання прибутку або невиконання обов'язкових відрахувань до бюджету, передбачена відповідальність згідно з чинним законодавством України.

Цей декрет встановлює правові засади для ефективного управління фінансовими ресурсами державних підприємств, забезпечуючи баланс між їхньою фінансовою автономією та обов'язками перед державою. Він сприяє прозорості у використанні прибутку та забезпечує надходження до державного бюджету, що є важливим для фінансування загальнодержавних потреб.

Важливою також є постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1369 «Деякі питання Політики державної власності» визначає нову рамкову політику управління державним майном, спрямовану на підвищення ефективності функціонування державних підприємств (ДП) та прозорості розподілу їх прибутку [5].

Впроваджується концепція централізованого управління державними підприємствами та корпоративними правами держави. Передбачається створення єдиної керуючої компанії, яка здійснюватиме управління підприємствами, що залишаються у державній власності, відповідно до визначених категорій та

рішень Кабінету Міністрів України. До 31 грудня 2024 року Міністерство економіки має забезпечити розподіл державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50% акцій (часток) належать державі, за категоріями, передбаченими Політикою державної власності [9].

Визначаються чіткі фінансові, операційні та нефінансові цілі діяльності підприємств, а також цільові показники ефективності, які мають бути досягнуті. Запроваджується практика затвердження «листів очікувань» власника, які містять конкретні завдання для керівництва підприємств на рік. Затверджено нову Державну дивідендну політику, яка встановлює порядок розподілу прибутку державних підприємств та господарських товариств з державною часткою понад 50%. Зокрема, передбачено, що частина чистого прибутку (доходу) таких підприємств спрямовується до державного бюджету у розмірі не менше 30%, якщо інше не передбачено законодавством.

Міністерство економіки разом з Міністерством фінансів зобов'язані щорічно до 1 липня 2026 року подавати Кабінету Міністрів України агрегований звіт про ефективність управління державними підприємствами та господарськими товариствами з державною часткою понад 50%. Це сприятиме підвищенню прозорості та підзвітності у сфері управління державним майном [25].

Окремо впливає питання чи зобов'язані сплачувати державні підприємства, що діють на основі державної власності та є платниками ЄП третьої або четвертої групи? Платником єдиного податку 3-ї групи можуть бути будь-які юридичні особи (незалежно від організаційної форми); які мають річний дохід, що не перевищує встановлену межу (1167 мінімальних зарплат на 1 січня відповідного року). За умови, що не більше 25% їхнього статутного капіталу належать іншим юридичним особам, які не є платниками єдиного податку (п.п. 291.5.5 п. 291.5 ст. 291 ПКУ) [18].

У 4-й групі можуть сільськогосподарські підприємства, у яких понад 75% доходів - це дохід саме від агровиробництва. Які податки не платять платники

єдиного податку (в межах певних умов): податок на прибуток (за деякими винятками), ПДВ (за умови застосування певної ставки єдиного податку), податок на землю (за умови використання ділянки для основної діяльності), рентна плата за воду - для платників 4-ї групи.

Таким чином державні підприємства не мають права бути платниками єдиного податку 3-ї групи. Вони можуть бути платниками 4-ї групи, але з обов'язковим перерахуванням частини прибутку до бюджету та поданням відповідної звітності.

Отже, система оподаткування та фінансового контролю державних підприємств покликана забезпечити баланс між наповненням бюджету, ефективністю державної власності та забезпеченням суспільних потреб. Її ефективність залежить від прозорості, цифровізації процесів та доброчесності управлінців.

2.3. Управління державним майном і розподіл прибутку державних підприємств

Державне майно - це економічна база функціонування державних підприємств, а прибуток, що генерується ними, є важливим джерелом наповнення бюджету. Ефективне управління державним майном та чіткий механізм розподілу прибутку є ключовими складовими фінансово-правового статусу ДП. Вони регулюються законодавством України з урахуванням принципів публічного інтересу, економічної ефективності та прозорості.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», управління об'єктами державної власності здійснюється Кабінетом Міністрів України, а також уповноваженими ним органами та іншими суб'єктами, визначеними цим Законом. Це включає реалізацію прав держави як власника таких об'єктів, що стосується володіння, користування та

розпорядження ними в межах, встановлених законодавством України, з метою задоволення державних і суспільних потреб [21].

Система управління державним майном та діяльністю державних підприємств є багаторівневою та включає кілька ключових суб'єктів, кожен з яких виконує специфічні функції в межах своїх повноважень:

Кабінет Міністрів України - відіграє стратегічну роль у системі управління державною власністю. Саме уряд визначає загальну політику в цій сфері, затверджує рамкові документи, такі як Політика державної власності, формує нормативно-правові засади управління, а також ухвалює рішення щодо приватизації або передачі об'єктів державної власності у підпорядкування. Крім того, Кабінет Міністрів координує діяльність органів виконавчої влади, що реалізують цю політику [21].

Фонд державного майна України (ФДМУ) - є ключовим виконавчим органом, який реалізує державну політику в сфері управління об'єктами державної власності. Він забезпечує облік, інвентаризацію, оцінку та контроль ефективності використання майна. Також ФДМУ відповідальний за підготовку до приватизації, проведення конкурсів з оренди державного майна, а також за розробку планів управління активами. В окремих випадках Фонд може виступати як безпосередній управитель підприємств [24].

Галузеві міністерства та відомства - виконують функції державного власника щодо підприємств, що належать до відповідної сфери. Вони уповноважені призначати керівників ДП, затверджувати фінансові плани, визначати стратегічні напрямки діяльності підприємства в межах державної політики галузі. Таким чином, ці органи забезпечують реалізацію державних інтересів у конкретних секторах економіки, таких як енергетика, транспорт, оборона тощо.

Керівництво державного підприємства - здійснює оперативне управління майном, що закріплене за підприємством, на основі статуту та затверджених власником або уповноваженим органом планів. Керівництво відповідає за досягнення визначених економічних та соціальних цілей, забезпечення

прибутковості, ефективне використання ресурсів, а також за дотримання законодавства у господарській діяльності [12].

У сукупності ці рівні забезпечують функціонування системи управління державною власністю як інструменту реалізації економічної політики держави, з урахуванням принципів прозорості, ефективності та підзвітності. Хоча модель передбачає чіткий розподіл повноважень, на практиці ефективність такої взаємодії залежить від узгодженості дій усіх суб'єктів, рівня професіоналізму, а також наявності реальних механізмів контролю та оцінки результатів управління.

Прибуток - це перевищення доходів підприємства над витратами. Для ДП, окрім фінансового результату, прибуток також є показником ефективного управління держвласністю [8].

Після сплати податків і обов'язкових платежів, прибуток розподіляється наступним чином: частина - до державного бюджету як дивіденди (згідно з постановами КМУ, зазвичай 80%); решта - у розпорядженні підприємства для: капітальних інвестицій; модернізації обладнання; соціальних програм для працівників; поповнення обігових коштів; формування резервних фондів.

Отже, раціональне управління державним майном і справедливий розподіл прибутку - це інструменти не лише бюджетного наповнення, але й формування довіри до державного сектору.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було розглянуто ключові аспекти правового регулювання фінансово-правового статусу державних підприємств України, що дозволило зробити низку суттєвих узагальнень.

Нормативно-правова база функціонування державних підприємств визначає їх особливий статус у системі суб'єктів господарювання. Закон України «Про управління об'єктами державної власності», Господарський та Бюджетний кодекси, а також підзаконні нормативні акти регламентують створення, діяльність, повноваження органів управління та фінансову підзвітність ДП.

Правове регулювання носить комплексний характер, що охоплює як корпоративне, так і фінансове право.

Система оподаткування державних підприємств поєднує в собі принцип рівності з приватним сектором та спеціальні обов'язки, зумовлені державним характером власності. Зокрема, обов'язок перерахування до державного бюджету частини прибутку у формі дивідендів є специфікою фінансового режиму ДП.

Управління державним майном та розподіл прибутку відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності державної власності. Державне майно перебуває у оперативному управлінні ДП, і можливість його використання обмежена нормативними вимогами. Прибуток, який генерують ДП, має чіткий механізм розподілу - з урахуванням інтересів держави, підприємства та суспільства. Разом з тим, недоліки в системі управління, зокрема низький рівень прозорості, вимагають подальшого вдосконалення.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що фінансово-правовий статус державних підприємств в Україні базується на поєднанні економічної доцільності з публічним інтересом. Удосконалення правових механізмів управління, оподаткування та контролю дозволить значно підвищити ефективність функціонування державного сектору економіки, сприятиме бюджетній стабільності та зміцненню довіри до державної власності.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Актуальні проблеми фінансово-правового статусу державних підприємств

Державні підприємства посідають важливе місце у системі національної економіки, виконуючи як комерційні функції, так і соціально значущі завдання. Успішність їх функціонування значною мірою залежить від ефективного регулювання їх фінансово-правового статусу. Однак у сучасних умовах розвитку української економіки існує низка серйозних проблем, що перешкоджають ефективному управлінню державними підприємствами, їх фінансовій стабільності та прозорості.

Петришина Н. В. зазначає, що «однією з ключових проблем є відсутність чіткої та цілісної законодавчої бази, яка б унормовувала фінансово-правовий статус ДП» [16]. Законодавство, що регламентує діяльність таких суб'єктів, є фрагментарним, містить прогалини та колізії, а також не завжди відповідає сучасним умовам ринкової економіки. Наприклад, ДП регулюються одночасно нормами Цивільного кодексу України, Господарського кодексу, Закону «Про управління об'єктами державної власності», а також численними підзаконними актами. Це створює правову невизначеність щодо статусу майна ДП, джерел фінансування, порядку розподілу прибутку тощо [16].

Незважаючи на те, що державні підприємства формально мають статус самостійних суб'єктів господарювання, на практиці їх фінансова автономія є обмеженою. ДП часто залежать від рішень центральних органів виконавчої влади щодо ключових аспектів своєї діяльності, зокрема - фінансування інвестицій, формування фінансових планів, розподілу прибутку. Це суперечить принципам

ефективного корпоративного управління та знижує мотивацію керівництва до підвищення ефективності.

Ще однією серйозною проблемою на думкою Жидєєва Л.І, Пінаєва К.О. є «низький рівень прозорості у діяльності державних підприємств, що створює ґрунт для корупційних зловживань. Багато підприємств не публікують фінансову звітність або роблять це у формі, непридатній для аналізу. Відсутність належного аудиту та громадського контролю над фінансовими потоками ускладнює виявлення та запобігання зловживанням» [8].

Державні підприємства часто виконують водночас як комерційні завдання, так і функції, покладені державою для забезпечення суспільних потреб (наприклад, в енергетиці, транспорті, комунальній сфері). Проте законодавство не завжди враховує необхідність розмежування витрат, пов'язаних із соціальними функціями, і тих, що спрямовані на отримання прибутку. Це призводить до фінансової нестабільності та збитковості таких підприємств, оскільки механізм компенсації соціальних витрат з боку держави не є ефективним або взагалі відсутній.

Державні підприємства управляють значними обсягами державного майна, однак держава, як власник, не завжди забезпечує належний моніторинг ефективності цього використання. Проблеми виникають у зв'язку з недосконалою системою оцінки результативності діяльності ДП, а також з відсутністю дієвих санкцій за неефективне або нецільове використання активів.

Отже, актуальні проблеми фінансово-правового статусу державних підприємств в Україні свідчать про необхідність комплексного реформування відповідного законодавства, підвищення прозорості управління та забезпечення фінансової автономії таких суб'єктів. Лише за умови подолання існуючих перешкод можливо створити ефективну, конкурентоспроможну систему державного сектору економіки, яка б відповідала сучасним стандартам правової держави та принципам доброго врядування.

3.2. Перспективи розвитку фінансово-правових механізмів управління державними підприємствами

У контексті сучасних економічних трансформацій та інтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, особливого значення набуває вдосконалення фінансово-правових механізмів управління державними підприємствами. Ефективне управління державними активами, забезпечення прозорості фінансових потоків, а також баланс між комерційною діяльністю й виконанням соціальних функцій - усе це визначає загальний економічний добробут країни. Сучасні виклики потребують не лише усунення існуючих проблем, але й стратегічного бачення розвитку фінансово-правових інструментів.

Одним із ключових напрямів розвитку є створення єдиного кодифікованого акту, який би комплексно регулював правовий та фінансовий статус державних підприємств. Такий документ міг би визначити загальні принципи функціонування ДП, правила управління майном, джерела фінансування, порядок формування фінансових планів та відповідальність за їх невиконання. Гармонізація норм Господарського, Цивільного кодексів та спеціального законодавства дозволила б знизити правову невизначеність і зробити управління державними підприємствами більш прозорим і прогнозованим.

Ще однією перспективою на думку Мінц О.Ю, та Камишнікова Е.В. є «імплементация принципів корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів (зокрема, рекомендацій ОЕСР щодо управління державними підприємствами). Це передбачає створення професійних наглядових рад із незалежними членами, запровадження чіткої системи оцінки ефективності менеджменту, посилення відповідальності керівників підприємств за результати господарської діяльності. Застосування таких підходів дозволить забезпечити більшу підзвітність, уникати політичного впливу та корупційних практик» [15].

Суттєві перспективи пов'язані з цифровізацією фінансово-правових процедур. Впровадження електронних систем фінансового моніторингу,

обов'язкова публікація фінансових планів, звітів про використання державного майна, даних про доходи та витрати дозволить забезпечити прозорість та зменшити можливості для зловживань. Держава як власник має використовувати інструменти цифрового аудиту для постійного контролю ефективності управління.

Державні підприємства мають отримати реальну фінансову самостійність із можливістю самостійно розпоряджатися частиною прибутку, формувати резервні фонди, здійснювати інвестиції та залучати кредитні ресурси. Водночас важливо зберегти ефективні механізми державного контролю, які б запобігали ризикам нецільового використання коштів. Законодавче врегулювання механізму розподілу прибутку між підприємством і державним бюджетом має бути прозорим, прогнозованим і мотивуючим для керівництва ДП.

Малініна Н.М, Причепі І.В. зазначають, що «розвиток державного сектору економіки передбачає створення умов для інноваційної активності підприємств. Необхідно передбачити в фінансово-правовому механізмі спеціальні стимули, пільги або державні програми, які б сприяли інвестуванню в новітні технології, цифрову інфраструктуру, «зелену» економіку» [9].

Необхідно створити інституційний механізм, який би забезпечував участь громадськості у процесі контролю за фінансовою діяльністю ДП. Це може включати створення відкритих реєстрів, громадських наглядових рад, запровадження обов'язкових громадських слухань щодо великих фінансових проектів державних підприємств. Така відкритість і підзвітність сприятимуть зміцненню довіри до державних інституцій.

Фінансово-правові механізми управління державними підприємствами потребують суттєвого реформування, що має базуватись на принципах прозорості, ефективності, інноваційності та підзвітності. Перспективи їх розвитку лежать у площині законодавчої гармонізації, цифровізації процесів контролю, посилення автономії ДП, а також впровадження сучасних корпоративних стандартів.

Висновки до розділу 3

Аналіз актуальних проблем і перспектив удосконалення фінансово-правового статусу державних підприємств вказує на необхідність глибокої системної трансформації цього сегменту державного управління. Державні підприємства в Україні часто перебувають у стані, що характеризується низькою ефективністю, втратою конкурентоспроможності та зростаючими ризиками для бюджету. Це зумовлено, передусім, фрагментарним нормативним регулюванням, відсутністю чітко визначеної політики управління державним сектором, а також недостатньою фінансовою автономією підприємств, яка обмежує їхню здатність самостійно реагувати на економічні виклики.

Однією з ключових проблем є непрозорість діяльності державних підприємств, що створює живильне середовище для корупційних практик, конфлікту інтересів та неефективного використання державного майна. Брак ефективного внутрішнього контролю і слабка підзвітність керівників ускладнюють виявлення та запобігання порушенням.

Водночас існує об'єктивна потреба у формуванні ефективних фінансово-правових механізмів, які забезпечать прозоре, результативне та відповідальне управління державним майном. Перспективні напрями вдосконалення включають гармонізацію законодавства, впровадження стандартів корпоративного управління, діджиталізацію фінансового моніторингу, посилення автономії ДП у поєднанні з державним контролем, підтримку інноваційної діяльності та залучення громадськості до процесів контролю.

Комплексна реалізація окреслених заходів сприятиме підвищенню ефективності функціонування державних підприємств, забезпечить сталий розвиток державного сектору економіки та сприятиме зміцненню фінансової стабільності країни загалом.

ВИСНОВКИ

Державні підприємства (ДП) посідають особливе місце в структурі національної економіки, оскільки поєднують у своїй діяльності економічні завдання з реалізацією суспільно важливих функцій, які не завжди під силу або не завжди вигідні приватному сектору. Їх роль виходить далеко за межі звичайного бізнесу, адже вони виконують функції, що прямо стосуються національної безпеки, економічної стабільності, інфраструктурного розвитку, соціального забезпечення та реалізації державної політики в стратегічно важливих сферах.

Функціонування ДП пов'язане із забезпеченням транспортної доступності, енергетичної незалежності, стимулюванням інновацій, підтримкою зайнятості в депресивних регіонах, виконанням оборонних замовлень, реалізацією екологічної політики, тощо. В умовах криз, війни або економічних потрясінь саме державні підприємства можуть виступати стабілізуючим фактором, компенсуючи збої ринку та забезпечуючи сталість надання базових послуг населенню.

У цьому контексті особливого значення набуває вивчення їх фінансово-правового статусу - тобто системи правових норм, що регулюють порядок фінансування, розпорядження державним майном, відповідальність перед державою та суспільством, підзвітність і фінансовий контроль. Адже саме від того, наскільки чітко та ефективно визначено їх правовий статус, залежить результативність виконання як господарських, так і публічних функцій.

З теоретичної точки зору, аналіз фінансово-правового статусу дозволяє поглибити розуміння інструментів державного впливу на економіку, механізмів поєднання приватноправових і публічно-правових підходів, а також особливостей правового режиму державного майна. З практичної точки зору - він має критичне значення для розробки ефективної моделі управління ДП, удосконалення законодавства, підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів і зміцнення фіскальної дисципліни.

Таким чином державні підприємства відіграють багатогранну роль у функціонуванні національної економіки, а тому забезпечення правової визначеності та ефективності у сфері їх фінансово-правового регулювання є необхідною передумовою для сталого розвитку, соціального добробуту та економічної безпеки держави.

У ході дослідження з'ясовано, що фінансово-правовий статус державних підприємств формується як результат взаємодії норм фінансового, господарського та адміністративного права. Він визначає особливості створення, організації діяльності, управління майном, формування і використання фінансових ресурсів, а також взаємини з державними органами.

Незважаючи на існування єдиних засад регулювання діяльності суб'єктів господарювання, державні підприємства мають низку специфічних ознак. Зокрема, їх майно належить державі на праві власності, а підприємства лише здійснюють право господарського відання або оперативного управління. Крім того, джерела фінансування таких підприємств мають змішаний характер і включають як бюджетні кошти, так і доходи від власної діяльності.

Аналіз законодавства показав, що нині існує певна фрагментарність у нормативному забезпеченні фінансово-правового статусу державних підприємств. Також спостерігається недостатній рівень контролю за ефективністю використання державного майна, а питання розподілу прибутку та фінансової автономії залишаються неврегульованими або викликають правову невизначеність.

У цьому контексті актуальним є вдосконалення фінансово-правових механізмів управління державними підприємствами. Зокрема, йдеться про посилення прозорості їх фінансової діяльності, удосконалення процедур звітності, посилення ролі фінансового контролю та розробку спеціального законодавчого акту, який би комплексно врегулював фінансово-правовий статус державних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
2. Державне комерційне підприємство - Бібліотека BukLib.net. *Головна - Бібліотека BukLib.net*. URL: <https://buklib.net/books/23449/> (дата звернення: 23.05.2025).
3. Державні підприємства в Україні: ефективність бізнес-моделей. *UIF*. URL: <https://uifuture.org/publications/derzhavni-pidpryyemstva-v-ukrayini-efektyvnist-biznes-modelej/>.
4. Державні підприємства та їх фінансова діяльність. *Pidru4niki*. URL: https://pidru4niki.com/12920522/finansi/derzhavni_pidpriyemstva_finanova_diyalnist#google_vignette (дата звернення: 03.05.2025).
5. Деякі питання Політики державної власності. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-2024-p#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
6. Енергоатом працює над виготовленням важливого елементу системи безпеки АЕС. *Енергоатом*. URL: <https://energoatom.com.ua/news/energoatom-pracyuye-nad-vigotovlennnyam-vazhlyvogo-elementu-sistemi-bezpeki-aes> (дата звернення: 03.05.2025).
7. ЄБРР встановив рекорд інвестицій в Україну у 2024 році - 2,4 млрд євро - *UkraineInvest*. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/yebrr-vstanovyv-rekord-investyiczij-v-ukrayinu-u-2024-roczy-24-mlrd-yevro/> (дата звернення: 23.05.2025).
8. Жидєєва Л.І, Пінаєва К.О. Облік формування фінансових результатів та використання прибутку: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 1117-1121.
9. Кабмін затвердив політику державної власності та політики винагороди керівників держпідприємств і членів наглядових рад. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/317442-kabmin-utverdil->

politiku-gosudarstvennoy-sobstvennosti-i-politiki-voznagrazhdeniya-
 rukovoditeley-gospredpriyatiy-i-chlenov-nablyudatelnykh-
 sovetov#google_vignette (дата звернення: 23.05.2025).

10. Керівні принципи ОЕСР. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/uk/publications/2024/06/oecd-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2024_68fa05cd.html.
11. Конституція України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
12. Літошенко О.С. Правовий режим майна державних і комунальних підприємств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 96-99. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/23> (дата звернення: 23.05.2025).
13. Малініна Н.М, Причепя І.В. Проблеми та перспективи державного регулювання інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. *Економічна наука*. 2018. № 12. С. 53-58.
14. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / рецензент Наумов О.Б Покотилова В.І Фомішин С.В. Херсон : «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2018. 374 с.
15. Мінц О.Ю, Камишнікова Е.В. Імплементація міжнародних стандартів у сфері корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах України. *Ефективна економіка*. 2019. С. 1-9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.9.5> (дата звернення: 07.05.2025).
16. Петришина Н. В. Державні підприємства України: проблеми функціонування та шляхи їх вирішення. *Економіка і право*. 2015. № 30. С. 73-79.
17. Підприємства в Україні: характеристики організаційно-правових форм. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9276/> (дата звернення: 03.05.2025).

- 18.Податковий кодекс України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
- 19.Поняття, види державних підприємств (унітарних). *Pidru4niki*. URL: https://pidru4niki.com/83868/pravo/ponyattya_vidi_derzhavnih_pidpriyemstv_unitarnih (дата звернення: 03.05.2025).
- 20.Про державну допомогу суб'єктам господарювання. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
- 21.Про Кабінет Міністрів України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
- 22.Про порядок використання прибутку державних підприємств, установ і організацій. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-93#Text>] (дата звернення: 03.05.2025).
- 23.Про управління об'єктами державної власності. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#top> (дата звернення: 03.05.2025).
- 24.Про Фонд державного майна України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17#Text> (дата звернення: 03.05.2025).
- 25.Сплата дивідендів у 2025 році, нарахованих на державну частку за підсумками діяльності у 2024 році. *zp.tax.gov.ua*. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/887938.html> (дата звернення: 03.05.2025).